

mine delicti occulti intelligitur delictum occultum cum omni amplitudine, et latitudine, etiam ut comprehendit delictum occultum in ultimo modo latiori assignato. Itaque universaliter intelligitur delictum occultum omne illud, quod non est deductum ad forum contentiosum, etiamsi probari possit juridice, et notorium sit in civitate; et ideo super omni irregularitate proveniente ex illo possunt episcopi dispensare. Et sic est intelligenda præcedens conclusio. Et quidem ista tertia conclusio probari non potest sufficienter ex eo, quod cum concessio illa sit maximum privilegium, et favorabile, subinde sit extendenda, quia extensio in hujusmodi concessionibus non potest trahi extra proprium genus. At delictum occultum secundo, et tertio modo assignato est omnino extra genus occulti delicti, cum ex natura sua sit publicum juridice. Quocirca legitima, et efficax probatio nostræ conclusionis desumenda est ex verbis Concilii, videlicet ex illa exceptione, qua a ratione delicti occulti solum excipit tamquam publicum illud, quod de facto deductum est ad forum contentiosum, sicut solum excipit irregularitatem proveniente ex homicidio proprie voluntario. Cum igitur exceptio firmet regulam in contrariam, ideo in illa generali concessione est habenda tamquam regula generalis, quod omne illud delictum est occultum de mente Concilii ad hoc propositum, quod de facto non est deductum ad forum contentiosum.

XIII. Sed inquires, an si delictum homicidii casualis ita sit occultum, quod probari non possit juridice ex malitia, tamen alicujus sit deductum ad forum contentiosum, an in isto casu possit episcopus in foro conscientie in illa irregularitate dispensare. Pro hujus resolutione notandum est dupliciter posse hoc contingere. Uno modo, ita ut de facto comprobetur delictum falsis testibus, et condemnetur delinquens: alio modo, ut tale delictum nec sit probatum, nec delinquens condemnatus.

XIV. Dico igitur quarto: Utroque modo iste casus contingat poterit episcopus in foro conscientie dispensare super illam irregularitatem. Et ratio hujus est, quia Concilium Tridentinum solum intendit excludere delictum, et irregularitatem juridice deducibilem, et de facto deductam secundum jus ad forum contentiosum, ita ut delinquens possit secundum justitiam, et non contra illam condemnari, sive ex malitia iudicis, sive testium, quia iniquitas horum in nullo debet derogare favorabili concessioni Concilii Tridentini.

XV. Sed objicies: Sequitur, quod si delictum poterat probari juridice, et tamen de facto non fuit probatum, in tali casu delinquens possit dispensari ab episcopo super illa irregularitate. Ad hoc argumentum aliqui concedunt sequelam, eo quia tale delictum non est juridice comprobatum. Sed tamen verior est opposita sententia, quia delinquenti favere non debet defectus probationis alias ex se publico, sicut nocere non debet probatio facta contra jus de aliquo delicto, quod secundum jus probari non poterat, ut vidimus conclusione præcedenti. In secunda parte hujus articuli agendum est de potestate dispensandi in irregularitate mutilationis.

XVI. Dico igitur quinto: Omnium irregularitas contracta ex mutilatione voluntaria licita, sive illicita, sive etiam ex mutilatione casuali erat reservata summo pontifici secundum jus antiquum commune ante Concilium Tridentinum. In hac conclusione conveniunt theologi, et

jurisperiti, illamque colligunt ex capite primo De clericis pugnantibus in duello, ubi dicitur: « Quod clericus sponte offerens duellum, vel oblatum acceptans sive victus, sive victor evadat, deponendus est secundum juris dispositionem; » et statim subditur: « Quod talis clericus sententiam depositionis evadere poterit, si suus episcopus duxerit cum eo misericorditer dispensandum, dum tamen ex tali delicto homicidium aut mutilatio, » id est, membri diminutio non sequatur. Et quidem ex capite satis efficaciter colligitur, quod irregularitas mutilationis voluntarie, et illicitæ sit reservata summo pontifici secundum jus antiquum, quia in illo capite expresse fit sermo de mutilatione voluntaria, et illicita, qualis est illa, quæ sequitur ex duello voluntarie oblato, vel voluntarie acceptato. Cæterum qualiter ex isto capite colligatur esse summo pontifici reservatam irregularitatem mutilationis casualis, difficile est. Nihilominus tamen sufficienter potest colligi, quia clerico imponitur irregularitas, non solum quando victor evasit in duello mutilando alterum voluntarie, sed etiam imponitur ei irregularitas, quando victus evasit in duello patiens diminutionem alicujus membri proprii, seu mutilationem, quæ quidem mutilatio respectu ipsius clerici, cum non sit voluntaria in se, nec in causa per se illius censetur casualis respectu ejusdem clerici, et nihilominus irregularitas quam incurrit ipse ratione mutilationis sui membri reservata dicitur summo pontifici in illo capite.

XVII. Dico sexto: Secundum jus commune novum, videlicet secundum dispositionem Concilii Tridentini episcopi non possunt dispensare in irregularitate proveniente ex mutilatione voluntaria publica, sive

licita sit, sive illicita. Ista conclusio constat ex illa sessione xxiv, capite vi, ubi solum conceditur episcopis potestas dispensandi in irregularitate proveniente ex delicto occulto. Qualiter autem mutilatio sit censenda publica, aut secreta judicandum est juxta dicta conclusionis ii et iii.

XVIII. Dico septimo: Post Concilium Tridentinum possunt episcopi dispensare in omni irregularitate mutilationis illicitæ, quæ non est publica, id est, ad forum contentiosum deducta, sive illa mutilatio sit casualis, sive voluntaria. Ista conclusio constat ex eadem sessione et capite, ubi conceditur facultas episcopis dispensandi in omni irregularitate proveniente ex delicto occulto excepta irregularitate homicidii voluntarii, et aliis deductis ad forum contentiosum. De irregularitate autem mutilationis voluntarie licitæ nec fit ibi concessio, nec exceptio, nec valet argumentum a majori ad minus. Unde quatenus illa irregularitas est canonicum impedimentum existimo reservatam esse summo pontifici.

ARTICULUS III.

Utrum virtute privilegii bullæ cruciatæ possit quis absolvi ab irregularitate?

I. Et ratio dubitandi est a parte negativa, quia in præfato privilegio solum conceditur facultas ad absolvendum, non autem ad dispensandum, ut constat ex verbis privilegii, sed irregularitas non absolvitur, sed dispensatur, ut constat ex communi usu, nam postquam in capitulis fit absolutio a censuris, subditur postea de irregularitate sic: Ego dispenso vobiscum super irregularitate, etc. In hac difficultate supponendum est tamquam certum, et commune in-

ter doctores, quod irregularitas illa, quæ solum est canonicum impedimentum, et nullo modo censura, aut pœna ecclesiastica, non potest auferri per hujusmodi privilegia, in quibus nulla conceditur facultas ad dispensandum, sed solum ad absolvendum. Cujus ratio est, quia hujusmodi irregularitates, quæ non sunt impositæ in pœnam delicti, sed solum per significationem, non cadunt sub absoluteione, sed solum sub dispensatione, ut ex communi opinione constat in irregularitate bigamiæ, et homicidii liciti; unde tota difficultas hujus dubii consistit in duobus. Primum est, circa irregularitatem, quæ pure est censura ecclesiastica: secundum est, circa irregularitatem homicidii illiciti.

II. Dico igitur primo: Negari non potest quin aliquæ irregularitates possint cadere sub absoluteione. Hæc conclusio est communis doctrina inter theologos, et jurisperitos. Ad cujus probationem revocanda sunt breviter in memoriam ea, quæ late diximus disputatione prima hujus tractatus, videlicet aliam, esse irregularitatem, quæ est pœna ecclesiastica, sive canonicum impedimentum, et aliam esse, quæ est censura; et quamvis sit sub opinione, an irregularitas sit censura, vel non sit censura, nihilominus dubitat irregularitatem esse pœnam ecclesiasticam, quæ est canonicum impedimentum. Quo supposito facile et efficaciter probatur conclusio, nam in antiquis bullis cruciatæ dabatur facultas ad absolvendum non solum a censuris, sed a pœnis ecclesiasticis; ergo irregularitas sive sit censura, sive pœna ecclesiastica continebatur sub illa absoluteione.

III. Dico secundo: Omnis irregularitas, sive sit censura, sive solum sit pœna ecclesiastica, sive sit tantum irregularitas significationis,

potest cadere sub dispensatione. Hæc conclusio probatur, ex consuetudine Romana observata in omnibus privilegiis in quibus conceditur facultas ad dispensandum in omni irregularitate, quamvis in aliquibus privilegiis fiat exceptio de aliqua, supra quam tamen poterat cadere dispensatio, sicut supra alias.

IV. Dico tertio: Per bullam cruciatam novam post Pium V, potest auferri omnis irregularitas, quæ est censura tantum, illa videlicet quæ imposita est propter delictum, et non in significationem. Hæc conclusio probatur efficaciter ex duabus præmissis. Prima est, quod hujusmodi irregularitates sunt censure vere, et proprie, quæ præmissa jam supra satis a nobis ostensa est disputatione prima hujus tractatus. Et secunda præmissa est, quæ habetur in generali concessione bullæ cruciatæ, in qua conceditur facultas ad absolvendum ab omnibus censuris; ergo cum hæc irregularitas sit censura cadit subinde sub illa concessione.

V. In secunda parte hujus articuli promissimus agere de irregularitate contracta ex homicidio, et quamvis sint diversæ sententiæ in ista re, omnes tamen conveniunt in hoc, quod irregularitas homicidii liciti nullatenus potest per bullam cruciatam auferri, quia hæc irregularitas est in significationem, ac subinde est canonicum impedimentum, et non censura. Supponimus autem (ut diximus in principio dubii) per bullam cruciatam non posse tolli irregularitatem, quæ non est censura, sed solum canonicum impedimentum; unde tota difficultas, et diversitas opinionum est de irregularitate homicidii illiciti. De qua latissime disputant aliqui. Nos tamen brevissime ex dictis in illa disputatione prima, resolvimus istam difficultatem. Etenim in ejusmodi

irregularitate concurrunt simul, et irregularitas, quæ est censura, et irregularitas, quæ est canonicum impedimentum impositum generaliter pro quocumque homicidio, sive licito sive illicito.

VI. Dico igitur quarto: Quamvis hæc irregularitas ea parte, qua censura est possit auferri per bullam cruciatam nullatenus potest ea parte, qua est canonicum impedimentum, sive irregularitas in significatione. Ista conclusio manifeste constat ex dictis in hoc articulo; unde parum sive nihil prodest privilegium bullæ cruciatæ respectu hujus irregularitatis homicidii illiciti. Sed obijcies: Nam sola illa irregularitas est censura ecclesiastica, quæ imposita fuit in pœnam peccati transgressionis præcepti ecclesiastici; sed nullum extat tale præceptum contra illicite occidentes; ergo non incurrunt irregularitatem, quæ est censura. Ad hoc argumentum respondetur ex dictis, quod clerici intromittentes se in causam sanguinis morte, aut mutilatione subsecuta incurrunt irregularitatem, quæ est censura, quia agunt contra præceptum ecclesiasticum, quo prohibetur illis, ne se intromittant in causam sanguinis, et ideo isti non solum incurrunt irregularitatem, quæ est significationem, sed etiam quæ est censura, et ideo de eis saltem verificatur nostra conclusio.

VII. Dico ultimo: Quando quis enormiter percussit clericum circa occisionem, aut mutilationem, incurrit irregularitatem, quæ mere est censura ecclesiastica, a qua subinde absolvi potest per bullam cruciatam. Ista nostra conclusio constat satis ex dictis a nobis disputatione illa prima hujus tractatus.

VIII. Dubitabis tandem, utrum in religionibus sit aliqua specialis facultas ex parte prælatorum ad dispensandum in irregularitatibus cum suis subditis. In hac difficultate prius agemus de facultate prælatorum circa subditos in ingressu religionis, et deinde de facultate post ingressum.

IX. Dico igitur primo: Omnino improbabilis est sententia asserens, quod omnes in universum irregularitates tolluntur per ingressum religionis. Ista conclusio est contra glossam et plures alios auctores, quos refert, et impugnat late Emmanuel Rodriguez in illa quæstione xxiv citata. Nostra tamen conclusio probatur, quia opposita sententia nullo innititur apparenti fundamento, et est contra communem usum in religionibus observatum, nec extat in jure textus aliquis id concedens ingredientibus religionem.

X. Dico secundo: Non existimo totum in conscientia, ut qui irregularitatem contraxit, etiam eam, quæ pure censura est ante ingressum religionis, non petat post ingressum religionis dispensationem et absoluteionem. Etenim per privilegia regularibus concessa, in aliquo casu, puta in homicidio voluntario, nullatenus dispensatur, cum religionis privilegia hunc casum excludant. Sunt igitur quædam irregularitates quæ non comprehenduntur in concessione generali, nisi exprimentur his verbis: Super quibus irregularitatibus per eos pro quavis, vel causa contractis, quæ verba sunt universalissima: quibus suppositis privilegiis prælati religionum possunt potissimum post ingressum religionis dispensare, et absolvere.